

Наталія Колесник (Чернівці)

ФОЛЬКЛОРНА ОНОМАСТИКА: ДО ПРОБЛЕМИ СТАТУСУ

FOLKLORE ONOMASTICS: THE PROBLEM OF ITS STATUS

The study of folklore onyms has a history lasting over a century and a half. Among linguistic disciplines they are the object of study of at least linguistic folklore studies, ethnolinguistics and onomastics. However, scholars from other fields do not always realise the distinctiveness of the object of study in each of them. The aim of the article is to describe the main tasks of onomastic studies in folklore. The object of study in folklore onomastics, unlike in other sciences, has to be typological regularities of organization, structuring and existence of the system of proper names in oral folklore as an organic, specific part of national onym system and its ability to provide evidence about main tendencies and regularities of development and functioning of national system of naming.

Key words

onomastics; folklore onomastics; folklore onym; linguistic folklore studies; ethnolinguistics; literary onomastics

Ключові слова

ономастика; фольклорна ономастика; фольклорний онім; лінгвофольклористика; етнолінгвістика; літературна ономастика

Фольклорні тексти є важливим складником національних культур, засвідчені ними власні назви – необхідний елемент кожної національної пропріальної системи, одна з ономастичних універсалій. Зацікавлення фольклорними онімами таке ж давнє, як і зацікавлення онімами взагалі. І цей інтерес щонайменше від початку XIX ст. залишався сталим донедавна, про що свідчить, зокрема, й енциклопедія „Słowiańska onomastyka” (2002–2003): в ній у межах 22-го розділу, присвяченого проблемі „Власні назви в художній літературі”, виокремлено підрозділ 22.5. „Власні назви у фольклорі”, до складу якого ввійшло тринадцять національних частин: польська, чеська, словацька, російська, українська, білоруська, болгарська, македонська, сербська, хорватська, словенська, а також матеріали лужицьких та полабських слов’ян. У чотирьох з них (словенській, полабській, лужицькій та білоруській) зазначено брак досліджень, сюди ж варто долучити і словацьку частину, якщо не брати до уваги єдину згадку про фольклоронімію як про одне із джерел національної онімії (Słowiańska onomastyka, 2003, t. II, s. 434–479).

Детальний аналіз стану вивчення фольклоронімів, про який йдеться у восьми інших національних частинах, ми здійснили раніше (Колесник, 2011, с. 394–398), наведемо лише принципи судження провідних слов’янських

ономастів. Учені, зокрема, звернули увагу на специфіку фольклорних власних назв як об'єкта ономастичних студій, відзначивши, що вони можуть бути вигаданими, але переважно це реальні імена, тісно пов'язані з регіональною онімією, окрім того частина з них закорінена в давню міфологію слов'ян. Також дослідники наголосили на денотативній неокресленості і водночас семантичній насиченості фольклоронімів. Наступною спостереженою ономастами особливістю є зміна звичного для онімів набору функцій, але як специфіка власних назв, так і особливості їхніх функцій цілковито залежать від жанру, кожен з яких по-своєму використовує пропрії, регулюючи кількісний та якісний склад їх репертуару, функціональне навантаження. Йшлося в матеріалах Енциклопедії і про інші риси фольклоронімії: закріпленість певних онімів за окремими фольклорними сюжетами, уживання агіонімів лише в народній, а не канонічній формах, наявність комічних та пейоративних фольклоронімів, онімне найменування неістот тощо.

Чи не найповніше витлумачено особливості фольклорних власних назв у чеській частині за авторства відомого ономаста Р. Шрамека (Šrámek, 2003, s. 440–441). Сам учений свого часу присвятив кілька праць дослідженню фольклоронімів, зокрема теоретичним аспектам їх вивчення, обстоюючи власні назви, засвідчені текстами усної народної творчості, як об'єкт дослідження ономастики. В Енциклопедії Р. Шрамак навів не лише власні міркування, а й узагальнив спостереження таких чеських дослідників, як Й. Коларжик, Л. Куба, Л. Олівова-Незбедова, М. Шрамкова та ін., які у 80–90-х рр. XX ст. теж зацікавилися фольклоронімами. У чеському матеріалі привертає увагу ще один момент, а саме акцент на потребі створення словника фольклорних пропрій як одному із нагальних завдань ономастики. Ще за кілька років до появи енциклопедії „Sloviańska onomastyka”, у статті 1993 року „Slovník vlastních jmen slovanské lidové slovesnosti” Р. Шрамак запропонував конкретні рекомендації щодо подібного лексикографічного проекту (Šrámek, 1993, s. 293–301).¹

Аналіз матеріалів уже згадуваної Енциклопедії та інших напрацьованих слов'янських ономастів до початку XXI ст. (Колесник, 2011, с. 394–398) переконує: незважаючи на давній інтерес науковців до власних назв фольклору,²

¹ Через півтора десятиліття першу спробу створення такого словника здійснили македонські вчені Марија Коробар-Белчева, Весна Миовска та Мери Момировска (Коробар-Белчева – Миовска – Момировска, 2008).

² Найдавніші студії фольклоронімів належать відомим славістам XIX ст., першими з яких варто, мабуть, згадати В. Ягича та його працю, що є славістичною класикою, „Dunaj in der slavischen Volkspoesie” (1876), а також працю чеського ученого І. Полівки „Jméno Dunaj v národní poesii ruské” (1914), у яких зібрано й проаналізовано величезний шар народних пісень слов'ян у порівняльному аспекті щодо функціонування в них потаємніма Дунай.

а також наведені вище слушні, цікаві міркування щодо них як специфічного об'єкта ономастичних досліджень, на межі ХХ–ХХІ ст. студії з фольклорної онімії у слов'янському мовознавстві не мали чітко сформульованих предмета, а відповідно й мети, завдань і методології та виявляли собою поєднання різних за часом постановки і навіть належністю до різних галузей лінгвістики (і не тільки лінгвістики) дослідницьких прийомів та підходів.

Причиною цього, на нашу думку, є, насамперед, те, що, виокремлення власних назв фольклору як об'єкта студій у фольклористиці, етнології, діалектології, стилістиці, історії мови, етнолінгвістиці, лінгвофольклористиці, так само і в ономастиці, не завжди супроводжувало усвідомлення оригінальності предмета досліджень у кожній із наук. Це стало на заваді глибинного осмислення фольклорної онімії, бо, як відомо, різниця між аналізом об'єкта і предмета дослідження є, по суті, різницею „між простим описом зовнішнього боку наукового пізнання і виявленням його внутрішньої структури, механізмів і логіки розвитку” (Юдин, 1997, с. 59–60).³ Наприклад, попри десятиліття наукового інтересу до фольклоронімів, лише в працях Р. Шрамека була здійснена спроба розмежувати вивчення власних назв у фольклористиці та ономастиці: предметом власне ономастичних студій, на противагу фольклористичним, учений вважає репертуар фольклоронімів та його зв'язки з регіональними пропріальними системами. Дослідник виокремлює два ареали: західний і східний, – які відрізняються репертуаром імен; наголошує на особливостях використання онімів у межах окремих жанрів чеського фольклору, зокрема в казках і анекдотах, піснях і топонімічних легендах тощо (Šrámek, 2003, s. 440–441). Отже, Р. Шрамак, по-перше, наголошує на органічному зв'язку національної системи фольклоронімів з регіональними оніміїними системами. По-друге, учений звертає увагу на жанрову диференційованість іменника усної народної творчості.

Сьогодні, гадаємо, потребують також розмежування за предметом вивчення студій фольклоронімів в ономастиці та лінгвофольклористиці. Зважаючи на спільний об'єкт дослідження – оніми фольклору, а також на те, що обидві дисципліни – лінгвістичні, не будемо заперечувати їхню дотичність, але який характер цієї дотичності: фольклорна ономастика – це складник лінгвофольклористики, що має за об'єкт дослідження власні назви, чи це окремішня галузь ономастики, яка послуговується лінгвофольклористичними методами, чи, може, це спільна територія для застосування ономастичних та лінгвофольклористичних методів? Цій проблемі ми присвятили окрему розвідку (Колесник, 2012, с. 36–45), зупинимось на кількох принципових моментах.

³ Тут і далі переклад цитат іноземними мовами наш. – Н. К.

В українському мовознавстві лінгвофольклористику розуміють як „напрямок мовознавства, пов'язаний із вивченням мови усної народної творчості як з погляду внутрішньої мовної структури (частково як окремого функціонального стилю літературної мови), так і в плані зв'язку мови фольклору з психологією народної творчості, з відображенням у вербалізованих формах світогляду народу” (Єрмоленко, 2004, с. 316). Подібне бачення лінгвофольклористики характерне і для російських лінгвістів, зокрема О. Хроленко вважає, що згадана наука, „по-перше, вивчає народнопоетичне слово в контексті фольклорного дискурсу з метою виявити статус мови фольклору та розкрити секрет феноменальних можливостей народнопоетичного слова як естетичного засобу і, по-друге, прагне виявити й описати те, що перебуває поза семантикою фольклорного слова (етнічна ментальність і етнокультурні елементи)”. Основні завдання науки засновник курської школи лінгвофольклористики вбачає в тому, що вона повинна дати нові знання про природу фольклорного слова як елемента народнопоетичного твору (це її основне, підсумкове значення), а також в тому, що вона забезпечує пошук іншого, інтегрованого, методологічного і методичного підходу до уснопоетичного мовлення (Хроленко, 2002, с. 141–145).

Широке розуміння лінгвофольклористики, включення до її сфери культурологічного аспекту, на нашу думку, уможлиблює вивчення онімів у її межах. Але, як засвідчив проведений аналіз праць українських та російських лінгвофольклористів, онімну лексику вони розглядають вибірково, не описуючи її як систему, на необхідності чого наголошував Р. Шрамак. Учений, зокрема, переконаний: повноцінне дослідження фольклоронімів можливе тільки з урахуванням того, що вони як елементи онімійної системи виконують властиві їм функції в іншій, не онімійній системі (*Słowańska onomastyka*, 2002, t. I, s. 131). Окрім того, лінгвофольклористи рідко зважають на особливий щодо апелювання статус фольклорних власних назв. Показовими є праці з фольклорної лексикології дослідниці Курської школи лінгвофольклористики І. Клімас, у яких онімний матеріал використано рідко і тільки як ілюстративний (Клімас, 2004; Клімас, 2000). Сьогодні, за нашими спостереженнями, у лінгвофольклористиці не існує досліджень, присвячених системному вивченню фольклоронімів, не задекларовано розуміння фольклорної онімії як особливої мікросистеми фольклорної лексики, що має своєрідну структуру, називні можливості та семантичні потенції, зумовлені природою власної назви, яка функціонує в такій специфічній системі, як мова фольклору, не враховано їхню жанрову зорієнтованість та місце у фольклорній картині світу. Лінгвофольклористів насамперед цікавлять поетика власної назви, її естетика та символізм. Для дослідників цього напрямку предметом дослідження є художньо-естетичні й стилістичні властивості фольклоронімів, які визначають своєрідність фольклорної мови, специфіку внутрішньої будови

фольклорного тексту, тобто обраний лінгвофольклористами шлях дослідження не має нічого спільного з ономастикою та онімним статусом досліджуваної матерії.

Загальноновизнано, що розвиток онімійних систем тісно пов'язаний як із загальнолюдськими закономірностями розвитку культури, так і з її національними особливостями, тому закономірно, що фольклорними онімами віддавна цікавилися представники тих галузей, які розробляють проблему *мова і культура*, зокрема етнолінгвісти. Віднедавна цей інтерес посилюється в польській та російській етнолінгвістиках, відомих потужними науковими школами Є. Бартмінського та М. Толстого. Наприклад, сам Є. Бартмінський є автором кількох розвідок, присвячених власним назвам у фольклорі, зокрема Матері Божій і Дунаєві (Bartmiński, Majer-Baranowska, 1996; Bartmiński, 2004–2006). У відомому лексикографічному проєкті за його редакцією „Słownik stereotypów i symboli ludowych” фігурують прецедентні назви, широко вживані в польській усній народній творчості.

У російській лінгвістиці впродовж останніх десятиліть, на противагу давнішим студіям, у яких власні назви були залучені несистемно і, переважно, як ілюстративний матеріал, з'явилися фундаментальні дослідження цілих підсистем онімів в етнолінгвістичному аспекті. Наприклад, М. Рут в монографії „Образная номинация в русском языке” (1992) досліджує систему образних номінацій: топонімію, антропонімію, астронімію Російської Півночі як джерело реконструкції картини світу, світогляду північноросійського селянина. Інша російська дослідниця М. Голомідова в монографії „Искусственная номинация в русской ономастике” (1998) розвиток онімної номінації вивчає в контексті історії культури, а також у прагматичному аспекті як особливу модель мовленнєвої поведінки. О. Березович у монографії „Топонимия Русского Севера: Этнолингвистические исследования” (1998) ставить за мету виявити своєрідність топонімії як мовного джерела інформації про духовну культуру народу. Л. Дмитрієва у праці „Онтологическое и ментальное бытие топонимической системы” (2002) на матеріалі онімії Алтаю аналізує функціонування і структурування російської топонімії системи, поєднуючи ментальний та онтологічний підходи. Усі згадані монографії передували захисту докторських дисертацій. Щодо кандидатських досліджень, присвячених вивченню власних назв з лінгвокультурологічних позицій, то відзначає їх як різноманітність залучених до розгляду розрядів онімів, так і розмаїття використаних для їх аналізу підходів. Представники Єкатеринбурзької наукової школи започаткували щодва роки проведення Міжнародної наукової конференції „Етнолінгвістика. Ономастика. Етимологія”, уже в назві якої зацентровано на взаємодії трьох лінгвістичних галузей: етнолінгвістики, ономастики й етимології, але, як зауважили самі організатори конференції, з опертям на етнолінгвістичну інформацію.

Отже, на початок XXI ст., за спостереженнями О. Березович, у російському мовознавстві виокремилася група праць, завдання яких полягає у виявленні „ідіоегнічної специфіки імені, що базується на розгляді глибинних конструктивних принципів організації ономастикону” (Березович, *cit.* 2017-08-19). Згадана дослідниця, торкаючись стану та перспектив вивчення власних назв в етнолінгвістичному аспекті, ще в кінці 90-х рр. XX ст. спостерегла: „Глибинне, культурно орієнтоване осмислення іменника – одна з найцікавіших перспектив ономастичних пошуків, які повинні повернути собі вагомість і престижність у сучасних лінгвістичних дослідженнях” (Березович, 2001, с. 46). Як бачимо, предмет студій окреслено в межах ономастики, хоча вже за кілька років у приватній розмові дослідниця переконуватиме, що йдеться, насамперед, про студії в межах етнолінгвістики. Зрештою, проблема не сьогоднішня: потужний культурологічний потенціал власної назви завжди привертав увагу науковців різних філологічних (і не лише філологічних) галузей, йшлося про нього, звичайно і в ономастиці.⁴

Але поки що позиція російських науковців залишається невизначеною: йдеться про дослідження онімів у межах етнолінгвістики чи про етнолінгвістичний аспект ономастичних студій. Ми навели зміну позиції щодо проблеми одного вченого – О. Березович. Інший науковець Л. Феоктистова, 2007 року проаналізувавши дослідження представників екатеринбурзької школи, присвячені етнолінгвістичній проблематиці, зауважила: „... співробітники Уральського університету – одного з найбільших *ономастичних центрів* (курсив наш. – Н. К.) Росії – активно залучають до кола об’єктів *етнолінгвістичного дослідження* (курсив наш. – Н. К.) дані *ономастики* (курсив наш. – Н. К.). Це дає змогу долати дисбаланс між „пропріальною” та „апелятивною” етнолінгвістикою, що склався в сучасній науці (Феоктистова, *cit.* 2017-08-19). Наведена цитата – красномовне свідчення невизначеності статусу студій фольклорної онімії в етнолінгвістичному аспекті.

Етнолінгвістика, за енциклопедією „Українська мова”, – це „галузь мовознавства і етнології, яка вивчає зв’язки між мовою та різними сторонами матеріальної і духовної культури етносу – міфологією, релігією, звичаями, мистецтвом, етнопсихологією та ін. Об’єктом етнології є явища культури, зафіксовані насамперед у мовних текстах з етнології, історії тощо, та ритуал, обряд, оцінюваний як культурний текст”. П. Гриценко переконує: „Однією з центральних проблем етнолінгвістики як науки стало зародження і функ-

⁴ 1995 року, наприклад, В. Нерознак у статті „Ономастика як составная часть лингвокультурологии” запропонував розуміння ономастики як розділу лінгвокультурології, який досліджує етнокультурну семантику власної назви, і подав як приклад укладений власноруч історико-топонімічний словник (Нерознак, 1995, с. 4).

ціонування міфічного та поетичного мислення, відмінності між міфічним і неміфічним мисленням, їх співвідношення та особливості використання мови як засобу вербалізації мислення... Етнолінгвістика, як напрям мовознавства, пов'язана із дослідженням мови через призму духовної культури” (Гриценко, 2004, с. 178). З наведених дефініцій випливає, що в етнолінгвістичних студіях основний акцент зміщений з оніма на народну ментальність, культуру, а шлях пізнання має напрям – через власну назву до особливостей національного світобачення.

Оскільки предмет дослідження визначає мета, дослідницькі завдання і відповідні методи й послідовність їх застосування, на протипагу етнолінгвістики, саме ономастика зосереджена на фольклоронімах як насамперед власних назвах, а тому здатна забезпечити глибоке наукове пізнання фольклоронімії як облігаторного елемента національної онімійної системи та механізмів і логіки її розвитку. Окрім того, з огляду на широту проблеми взаємодії явищ мови і культури та розмаїття основних напрямів та методологічних підходів сучасної етнолінгвістики, у яких ономастична проблематика „губиться”, також доцільніше, на нашу думку, розглядати фольклорні власні назви у межах ономастики.

Якщо ж звернемося до проблеми статусу фольклорної ономастики в межах самої ономастики, то донедавна в більшості слов'янських лінгвістик, зокрема і в чеській,⁵ вивчення фольклорних пропрій належало до царини літературної ономастики. Свідчить про це й згадувана вже енциклопедія „Słowiańska onomastyka” (2002–2003), у якій проблеми фольклоронімії розглянуто в межах підрозділу „Власні назви в художній літературі”. Спробу обґрунтування специфіки студій фольклоронімів і літературно-художніх онімів, а відповідно й різниці між поняттями *фольклорна ономастика* і *літературно-художня ономастика* ми здійснили раніше (Колесник, 2011), наразі зупинимося лише на одній проблемі, яку вважаємо засадничою, – кодифікації статусу фольклоронімії в загальнонаціональній системі називання, що має прямий стосунок до з'ясування статусу досліджень власних назв, засвідчених текстами усної народної творчості, у межах ономастики.

Донедавна фольклорні власні назви більшість дослідників усвідомлювали як власні назви, що функціонують у художньому тексті, тобто власні назви в їх естетичному використанні. На нашу думку, інерція сприйняття фольклорних пропрій лише як елементів фольклорної поезики завадила сформувати комплексний підхід до вивчення онімії фольклору як одного зі складників

⁵ У ґрунтовній праці, присвяченій історії чеської лінгвістичної богемістики – „Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky” Praha 2007, P. Шпраек у главі „Onomastika” пише: „Literární onomastika zkoumá i propria ve folkloru” (Šrámek, 2007, s. 417).

загальнонаціонального іменника, його чіткого осмислення та визначення належного місця як в онімійній, так і в лексичній системі української мови, дослідження умов виникнення, формування й тенденцій розвитку, принципів структурування та функціонування. Саме відсутність чіткого усвідомлення місця фольклоронімії у загальнонаціональній онімійній системі доволі довго стояла на заваді її глибинного розуміння та аналізу (Колесник, 2011).

Наші дослідження переконують, що об'єктом вивчення у фольклорній ономастиці повинні бути не окремі прецедентні назви чи пропрії знакового для окремого національного фольклору тексту чи низки текстів, об'єднані спільним сюжетом, героєм тощо, а система фольклоронімів як органічна частина національної онімії, яка функціонує в іншій метасистемі національної мови – мові усної народної творчості. Безперечно, фольклоронімія є окремим компонентом загальнонаціональної онімійної системи і чи не такою ж давньою, як і остання. Окрім того, вона являє собою не довільну сукупність онімів, а чітко структуровану систему: йдеться не лише про традиційний для онімії поділ за специфікою денотатів на розряди і класи, не лише про жанрову стратифікацію (кожен із жанрів усної народної творчості відрізняється не тільки репертуаром онімів, а й особливостями їх використання), а також про традиційний в ономастиці поділ власних назв за ступенем реальності.

Людина в процесі своєї еволюції прагнула створити цілісну картину світу, спираючись не тільки на емпіричні знання, але й вірування, різні форми образного засвоєння та сприйняття навколишньої дійсності. Як наслідок, постала модель, у якій переплелися реальне й нереальне, а відповідно – й національна онімійна система стала органічним поєднанням двох взаємопов'язаних сфер (Колесник, 2017, с. 103). Отже, за будовою національна фольклоронімія тотожна національній онімійній системі, тобто складається з реальної та ірреальної (а ця у свою чергу – із сакральної та віртуальної) частин. Первісними, на нашу думку, є реальний і сакральний компоненти. Виникнення фольклору пов'язують з обрядами та ритуалами доби язичництва. Під час магічних ритуалів виконували пісні з яскравою комунікативно-ігровою функцією, що спиралися на бінарну основу: сакральну і профанну (Іваницький, 2012, с. 9). Фольклор став якісно новою інтерпретацією міфу. Міф пояснював і санкціонував не лише космічний (божественний) порядок, а й соціальний (реальний) порядок, завдяки цьому від самих початків існування фольклорної онімії в ній органічно поєдналися сакральна та реальна частини.

Сучасні фольклористи переконані, що від самих початків свого існування народна пісня була не лише один із шаблонів смислів, етнічних культурних кодів, артефактів, а й однією із форм соціальної взаємодії (Копаниця, 2008, с. 198). Ця прагматична спрямованість народнопісенного тексту безпосередньо пов'язана із системою вживаних у ньому власних назв: з одного боку,

сакральна частина як елемент міфо-ритуальної метасхеми, з іншого боку, реальна – закорінена в буденну ситуацію. У межах як сакральної, так і реальної частин фольклорної онімії пропріальні одиниці виконують передовсім свою основну функцію: номінуючи чи апелюючи, ідентифікують, диференціюють. Ці частини фольклорної онімії, на нашу думку, є питомими, первісними; їхні основи закладені в найдавніші часи, добу становлення фольклору; тенденції саме їхнього розвитку стали визначальними для всієї системи національної фольклорної онімії.

Формування ж віртуальної частини фольклоронімії пов'язане з новітніми, як для усної народної словесності, часами (мовознавці стиль цих текстів кваліфікують як різновид художнього стилю з ознаками автономної системи (Данилюк, 2010, с. 495)). Очевидно, особливості функціонування онімів у таких фольклорних текстах мають більше спільного, ніж відмінного із функціонуванням літературно-художніх онімів. У віртуальній частині фольклорної онімії власна назва стає одним із способів матеріалізації художнього змісту в слові, елементом фігур поетичного мовлення, виконуючи, насамперед, естетичну, поетичну функцію.

Отже, національна фольклоронімія є органічним компонентом загальнонаціональної системи називання, за будовою подібна до останньої і являє собою складну структуровану цілісність, кожен із компонентів якої відрізняється ставленням до дійсності, зв'язками з денотатом, особливостями референції, складом, а також часом становлення, умовами виникнення, етапами формування, розвитку і виконуваними функціями. Виходячи з цього, предметом дослідження фольклорної ономастики, на відміну від інших наук, мають бути типологічні закономірності організації, структурування та буття системи власних назв усної народної творчості як органічної, питомої частини національної оніміїної системи та її здатність відображати та зберігати свідчення про основні тенденції та закономірності розвитку і функціонування національної системи називання.

ЛІТЕРАТУРА

- БЕРЕЗОВИЧ, Е. (2001): Русская ономастика на современном этапе: критические заметки. In: *Известия Академии наук. Сер. лит-ры и яз.* 60, 6, с. 46.
- БЕРЕЗОВИЧ, Е.: *Этнолингвистическая проблематика в работах по ономастике (1987–1998 гг.)* [online] <<http://www.rastko.org.yu/rastko/delo/11698>> cit. 2017-08-19.
- ГРИЦЕНКО, П. (2004): Етнолінгвістика. In: В. Русанівський – О. Тараненко – М. Зяблюк та ін.(eds.), *Українська мова: енциклопедія*. Київ: Вид-во „Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, с. 178.
- ДАНИЛЮК, Н. (2010): *Поетичне слово в українській народній пісні*. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки.

- СРМОЛЕНКО, С. (2004): Лінгвофольклористика. In: В. Русанівський – О. Тараненко – М. Зяблюк та ін. (eds.), *Українська мова: енциклопедія*, Київ: Вид-во „Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, с. 316.
- ІВАНИЦЬКИЙ, А. (2012): Обрядові пісні та їх генеза (вступна стаття). In: Г. Скрипник (ed.), *Український обрядовий фольклор західних земель: Музична антологія (Бесарабія. Бойківщина. Буковина. Волинь. Галичина. Гуцульщина. Закарпаття. Лемківщина. Підляшся. Поділля. Полісся. Покуття. Холмищина)*. Вінниця: Нова книга, с. 8–65.
- КЛИМАС, И. (2000): *Ядро фольклорного лексикона: монографія*, Курск: Изд-во Курск. гос. пед. ун-та.
- КЛИМАС, И. (2004): *Своеобразие лексикологических категорий в языке фольклора: монографія*, Курск: Изд-во Курск. гос. пед. ун-та.
- КОЛЕСНИК, Н. (2011): Термінологічні суперечки в царині літературної ономастики і фольклорна ономастика. In: *Науковий вісник Ужгородського університету. Філологія. Соціальні комунікації*. Вип. 24. Ужгород: Говерла, с. 122–127.
- КОЛЕСНИК, Н. (2017): *Онiмiя української народної пісні*. Чернівці: Технодрук.
- КОЛЕСНИК, Н. (2011): Фольклорна ономастика на зламі тисячоліть. In: *Вісник Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Філологія*. Вип. XXIX–XXXI. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного ун-ту ім. Василя Стефаника, с. 394–398.
- КОЛЕСНИК, Н. (2012): Місце фольклорної ономастики в парадигмі сучасної лінгвістики. In: *Studia Slavistica. Слов'янські взаємини*. Вип. 12. Ужгород: Вид-во Олександр Гаркуші, с. 36–45.
- КОПАНИЦЯ, Л. (2008): Прагматична структура і комунікативні функції української народної пісні. In: *Біблія і культура*. Вип. 8–9. Чернівці, с. 197–203.
- КОРОБАР-БЕЛЧЕВА, М. – МИОВСКА, В. – МОМИРОВСКА, М. (2008): *Речник на лични и мивња во македонско народно творештво*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крете Мисирков”.
- НЕРОЗНАК, В. (1995): Ономастика как составная часть лингвокультурологии. In: *Ономастика Поволжья: материалы VII конференции поволжских ономастологов*, Волгоград, с. 4–6.
- ФЕОКТИСТОВА, Л.: *Етнолінгвістическіе ісследованія в Уральском университетe* [online] < <http://www.rastko.rs/rastko/delo/11736> > cit. 2017-08-19.
- ХРОЛЕНКО, А. (2002): Место лингвофольклористики в системе лингвокультуроведческих дисциплин. In: *Народные культуры Русского Севера: материалы российско-финского научного симпозиума (3–4 июля, 2001)*. Архангельск: Изд-во ПГУ, с. 141–145.
- ЮДИН, Э. (1997): *Методология науки. Системность. Деятельность*. Москва: Эдиториал УРСС.
- BARTMIŃSKI, J.– MAJER-BARANOWSKA, U. (1996): Dunaj w polskim folklorze. In: *Etnolingwistyka 8: Problemy języka i kultury*, Lublin: Wyd. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, s. 167–184.
- BARTMIŃSKI, J. (2004/2005, 2005/2006): Matka Boska w polskiej tradycji ludowej. In: *Pregląd powszechny*. Kraków: Wyd. RHETOS, s. 271–281; s. 479–490.

- RZETELSKA-FELESZKO, E. – CIEŚLIKOWA, A. – DUMA, J. (eds.) (2002): *Słowiańska onomastyka*, t. I, Warszawa – Kraków: Tow. Naukowe Warszawskie, s. 131.
- RZETELSKA-FELESZKO, E. – CIEŚLIKOWA, A. – DUMA, J. (eds.) (2003): *Słowiańska onomastyka*, t. II, Warszawa – Kraków: Tow. Naukowe Warszawskie, s. 434–479.
- ŠRÁMEK, R. (1993): Slovník vlastních jmen slovanské lidové slovesnosti. In: M. Biolík (eds.), *Onomastyka literacka: Studia i Materiały*. Olsztyn: Wyd. Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, s. 293–301.
- ŠRÁMEK, R. (2003): Vlastní jména ve folkloru. In: E. Rzetelska-Feleszko – A. Cieślíkova – J. Duma (eds.), *Słowiańska onomastyka*, t. II. Warszawa – Kraków: Tow. Naukowe Warszawskie, s. 440–441.
- ŠRÁMEK, R. (2007): Onomastika. In: *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. Brno: Masarykova univerzita, s. 377–425.

FOLKLORNÍ ONOMASTIKA: PROBLÉM STATUSU

Bádání v oblasti folklorních onym má dlouhou, téměř půldruhého století trvající historii. Mezi filologickými naukami jsou dnes onyma objektem studia různých disciplín, zejména pak lingvofolkloristiky, etnolingvistiky a onomastiky. Ale badatelé si ne vždy uvědomují originalitu a hloubku zkoumání jejich podstaty v rámci každé z těchto disciplín. Cílem této stati je vymezit základní úkoly onomastického studia vlastních jmen ve folkloru. Předmětem studia folklorní onomastiky na rozdíl od jiných vědních disciplín by měly být typologické zákonitosti organizace, strukturace a existence systému vlastních jmen ústní lidové tvořivosti jako organické, nosné součásti národního systému onymie a jeho schopnost uchovávat svědectví o základních tendencích a zákonitostech rozvoje a fungování národního systému vlastních jmen.

Klíčová slova

onomastika; folklorní onomastika; folklorní onymum; lingvofolkloristika; etnolingvistika; literární onomastika

Наталія Колесник
nkolesnyk@yahoo.pl
Кафедра історії та культури української мови
Чернівецький національний університет
вул. Коцюбинського, 2
58000, м. Чернівці
УКРАЇНА